

Кричилюки

- Ми – кричи люки, - каже з гордістю сільський голова Кричильська Іван Токов. І називає факти, в яких йдеться про те, що й голова Сарненської райради з їхнього села, і ще багато відомих у краї людей займають високі посади. Загалом це одне з найбільших і найстаріших сіл на Сарненщині. Цього року йому виповнюється 445 літ. Адже перша згадка про Кричильськ датується 1562 роком.

Тоді село перебувало у складі Литовського князівства. Тут був замок, в якому переховувались місцеві жителі під час нападів татар. Є легенда. Біля села стояло чимало вишок. І коли наближався ворог, вартові кричали один одному про їх наближення. Звідси, вважається, й пішла назва села Кричильськ. Біля села є Городище - територія, яка охороняється державою як історико-археологічний заповідник. Але достеменно розповісти про Городище нині важко, потрібне серйозне дослідження. А те, що в селі багато справді талановитих людей, спробуємо вам довести у нашій публікації. Насамперед ми, звичайно, побували у сільській раді. Уже четверте скликання її очолює Іван Никифорович Токов. Корені роду його аж десь із Закавказзя. Але Іванів дід свого часу прижився на Сарненщині. Як і сам Іван у Кричильську, бо як останній раз обирався сільським головою, то було у нього ще 5 суперників. Очевидь таки користується авторитетом у селян Кричильська, Полян, Убережа та Углів (саме ці села входять до території сільради), якщо знову обрали своїм керівником. Пізніше стало зрозуміло, чому. Він вболіває за своїх односельців Насамперед повів нас на новобудову. Точніше, на перебудову. З колишнього гуртожитку школярів нині зводять сільську амбулаторію.

- При всій повазі до працівників ФАПу, - каже Іван Никифорович, - обслужити так, як треба, 3,5 тисячі населення просто неможливо. Тому потрібна амбулаторія.

Далі ми під'їхали до великого дерев'яного моста через Горинь. Це постійна ахіллесова п'ята сільського голови, бо всі пасовища розміщені на тому березі річки, яка постійно заподіює шкоду - розмиває обидва мости. Голова з допомогою односельців лагодить ці мости, а те, що вже не є будівельним матеріалом, завозить самотужку і престарілим на дрова. А ще дбає про те, щоб Полянську початкову школу зробити неповною середньою. Щоб легше діткам було добиратися до навчального закладу.

Робити якісь ремонти в селі непросто. Бо колись міцненький колгосп розвалився. Але й тут нині наводиться лад. Відроджуються сільгоспформування тепер у вигляді СФГ «Горинь» та СГПП "Кричильське". У керівника останнього з них, Миколи Глиненка (земляк В.Ющенко), великі плани. Але вже й зараз, що інвестор прийшов серйозний. Будуються заправка, млин, деревообробний цех, цех із виготовлення пластикових вікон і дверей. Закуплені потужні трактори, загороджується машинно-тракторний двір.

- Це мене дуже радує, - каже Токов. - бо у наших селах лише офіційно зареєстровано 25(1 безробітних, які отримують тут роботу. Та й крадіжки колись спільного майна припиняться нарешті.

У сільраді доволі таки непроста соціальна інфраструктура. А тому не пройшли ми повз соціальних працівників, які надають значну допомогу жителям села.

- Нині на обліку у нас 3306 осіб, - розповідає соціальний координатор Ніна Бондарчук. - Сюди належать люди, які мають III і IV категорії постраждалих від аварії на ЧАЕС. Надаємо одноразову допомогу при народженні дітей. У селі народжується 60-65 дітей щороку. Зареєстровано 63 інваліди із загальними захворюваннями, 2 ліквідатори аварії на Чорнобильській АЕС. Після трагедії Микола Гольонко вже давно забув про добре здоров'я, а пенсіонер Федір Орешко, який до того ж учасник бойових дій, афганець, також здоров'ям не хвалиться. 14 дітей-інвалідів до 18 років мають захворювання як набуті, так і вроджені - це проблеми із зором, серцем. Четверо дітей-чорнобильців також стоять на обліку у соц-працівників. Одиноким людям, яких у Кричильську десятеро, допомагає спеціально призначений працівник.

- При нарахуванні соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, яких у селі 56, - продовжує соціальний інспектор Галина Добридень, - враховуються всі види доходів на сім'ю. Якщо сукупність доходу не перевищує мінімального прожиткового мінімуму, лише тоді виплачується фінансова допомога. Це та проблема, яка робить бідних людей ще біднішими.

У селі Поляни, приміром, живе Григорій Наливайко. Життя його добре поскубало. У нього дванадцять дітей. Шестеро з них набув із другою дружиною. Троє довелося забрати від першої дружини, яка потрапила за ґрати. При цьому одна дитина народжена першою дружиною від іншого чоловіка. Ще троє дітей усиновив. Навіть незважаючи на те, що двоє з них - інваліди.

Ще більше дітей - 14 - мешкає в сім'ї Валентини та Станіслава Басистих. І таких багатодітних родин у цій сільраді чимало.

Після визначних місць села неможливо обминути хату Ку-лішів. На жаль, наш активний автор, а для місцевих учнів талановитий вчитель Леонід Зіновійович Куліш пішов із життя. Так раптово, що й не віриться. А Галина Олексіївна, його дружина, не може без сліз розповісти про той трагічний день, який, власне, так щасливо розпочався. Леоніда Зіновійовича запросили на творчу зустріч у Житомирську область. Уже закінчився урок, де Леонід Зіновійович натхненно виступав, а потім почав підписувати власні книги.

- Раптом ручка впала, впав і Лёня, - плачучи розповідає дружина. - Приїхала "швидка", яка й зафіксувала смерть чоловіка.

Дещо притуплює біль втрати те, що Галина Олексіївна няньчить двійко внучат. Юлечка весь час не злазить з рук своєї бабусі і норовить ударити маленькими пальчиками по клавішах друкарської машинки, на якій дід надрукував стільки творів. На жаль, обірвалась ця творчість. А ми віддаємо

сякий-такий гонорар і виходимо на подвір'я Кулішів. Під самим вікном рясно вродила яблунька - як дяка тому, що колись це дерево посадив сам Куліш...

У селі дуже дотримуються традицій. Нас здивував ветеран війни, учасник бойових дій Влас Єрмолайович Борядовко. Йому вже стукнуло 92. Він майже не бачить, але держить коня. Все життя він мріяв мати чотириноного друга. На жаль, не змогли сфотографувати діда Власа з його Васьком, бо пасся десь на лузі аж за Горинню. Зате поспілкувалися з Єрмолайовичем. Він має дві медалі "За відвагу". Пройшов Фінляндію, Білорусь, Польщу. Досі не втратив почуття гумору.

- Питає мене командир, - розповідає Влас Єрмолайович: - "Ти горілки багато п'єш?" - Кажу: "П'ю". - "А чому багато?" - "Бо як біль ше вип'ю, то менше з'їм!". Тоді буханку хліба між фронтовиками ділили на 16 чоловік. "Ну, раз ти такий розумний, то підеш у мінери", виписав своє рішення командир. А йшов я по мінних полях вдало. Так вдало, що й Жуков це помітив. І навіть відпустку мені дав.

Бажаємо Єрмолайовичу доброго здоров'я і йдемо до ще однієї помітної фігури у Кричильську - Ольги Федорівни Красовської. Колись її чоловік (хазяїн, як каже Федорівна) навчив і її, і дітей плести речі з лози. А тому в хаті не дивина плетені стільці й навіть колиска. Якраз у такій люлі й колишеться правнучка Каріна. Ольга Федорівна демонструє свої вишивки, не забуває римувати вірші, які складає до різних свят. Ось такий кричильський самородок.

Справжнім асом з виготовлення виробів із лози є син Красовської Анатолій. Ми застали Анатолія Петровича вдома, якраз сіно привіз. Як дізнався, що з газети, пішов переодягнувся і вже тоді розповідав дивні речі про лозу:

- Щоб зробити, наприклад, крісло і щоб воно було якісним, треба брати зимово-весняну лозу. Саме тоді вона найміцніша. Правда, окремі деталі можна використати із літньої лози.

Для показу Анатолій виносить два плетені крісла. У ньому відчуваєш себе дуже зручно. Але сидіти журналісти не мають права. Та й сонце уже спрямувало свій хід на захід. Прямуємо до будинку культури. Бо саме тут ще у церквах і молитовних будинках формується духовний світ місцевих мешканців. Віри ми торкатися не будемо - це особиста справа кожного. А ось що робиться у будинку культури - подивимося.

Село та його традиції розповсюджують та прославляють його мешканці. Якщо заглянути в історію села, то про освіту та культуру дбали ще у 1944 році, коли після війни відновили школу. В наступному, році відкрили бібліотеку. Потім будинок культури із залом на 500 місць, в якому започаткувалися гуртки художньої самодіяльності. Нині при сільському будинку культури діють два фольклорні гуртки. Один дорослий - народний етнографічний колектив "Горлиця", інший - зразковий дитячий "Джерельце". Тут і хлопці співають у вокальному ансамблі, діє гурт естрадного співу, навіть танцювальні заняття проводяться в залі будинку культури.

- Будь-яке свято, - розповідає директор закладу Валентина Харичко, - завжди супроводжується звичаями й традиціями, які відтворюють виконавці

на сцені. Свої програми працівники культури спрямовують на будь-який вік як для дітей, молоді, так і для людей старшого віку. Організація різноманітних заходів проводиться у співпраці зі школою. Декілька років поспіль будинок культури займає перше місце в районі із платних послуг. Здаються в оренду площа під весілля, дискотеки, спеціальне приміщення для поминальних обідів.

Не забувають у Кричильську і про фізичну культуру та спорт. Ще у 1950 році було збудовано стадіон, де й тепер проводяться спортивні змагання. При БК працює спортивно-оздоровча кімната. Сюди приходять жителі, щоб позайматися на тренажерах, пограти у більярд, теніс, побити грушу боксерськими рукавицями.

Ось такими ми побачили кричилюків. Дай Боже їм усім здоров'я та всіляких гараздів.

Андрій БАБІНЕЦЬ